

धादिङ जिल्लाको उत्तरी भेगमा प्रचलित लोकगीतको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको (५४०-६)
दसौँ पत्रको आंशिक प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

अध्ययनपत्र

शोधार्थी

जीतबहादुर खत्री

परीक्षा रोल नं. : ९६२०१३४

रजिस्ट्रेसन नं. : १७५०१-९४

(प्राइभेट)

२०७५

कृतज्ञताज्ञापन

यो अध्ययनपत्रलाई तयार गर्नका लागि सल्लाह सुभाष प्रदान गर्नु हुने आदरणीय गुरु प्रा.डा. खगेन्द्रप्रसाद लुइटेलज्यूले शीर्षक चयनदेखि नै अत्यन्त सहजताका साथ अध्ययनको विषय र मार्गदर्शन दिनु भएकोमा म गुरुप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु ।

लोकसाहित्य एक पुस्ताबाट अर्को पुस्तामा श्रुति परम्पराबाट सहज तरिकाले हस्तान्तरित प्राकृतिक ढुकढुकी र स्पन्दन हो । यो लोकसंस्कृति, परम्परा र रहनसहन, इतिहास जस्ता कुराहरूको परिचय दिने, शिक्षा र मनोरञ्जन प्रदान गर्ने र आफ्नै परम्परामा मौलाइरहेको वास्तविकता झल्काउने पुख्रौली सम्पति हो । समाजमा तथा कसैको जीवनमा घटेका वास्तविक घटनाले पनि लोकगीतको रूप ग्रहण गर्दछ ।

यस अध्ययनपत्रको तयारीका लागि विभिन्न समयमा सल्लाह, प्रेरणा प्रदान गर्नु हुने, स्थानीय लोकगीत वाचक एवं अन्य स्थानीय महानुभावप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । अध्ययनपत्रको सामग्री सङ्कलनका क्रममा सहयोग गर्नु हुने मित्रहरूलाई पनि कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

जितबहादुर खत्री

विषयसूची

पृष्ठ

पहिलो परिच्छेद अध्ययनपत्रको परिचय

१.१	विषयपरिचय	१
१.२	समस्याकथन	१
१.३	अध्ययनपत्रको उद्देश्य	१
१.४	पूर्वकार्यको समीक्षा	१
१.५	अध्ययनको औचित्य	२
१.६	अध्ययनको सीमाङ्कन	२
१.७	अध्ययन विधि	२
१.८	अध्ययनको रूपरेखा	३

दोस्रो परिच्छेद धादिङ जिल्लाको उत्तरी भेगको परिचय

२.१	धादिङ जिल्लाको परिचय	४
२.२	धादिङ जिल्लाको उत्तरी भेगको परिचय	६
२.३	प्राकृतिक स्वरूप	७
२.४	राजनीतिक विभाजन	८
२.५	जनसङ्ख्या	८
२.६	धर्म	८
२.७	शैक्षिक अवस्था	८
२.८	यातायात	८
२.९	सञ्चार	९
२.१०	वनजंगल	९
२.११	उद्योग धन्दा तथा विकास निर्माण	९

तेस्रो परिच्छेद धादिङ जिल्लाको उत्तरी भेगमा प्रचलित लोकगीतको सङ्कलन

३.१	श्रम गीत	१३
३.१.१	रोपाइँ गीत	१३
३.२	पर्व गीत	१४
३.२.१	तीज गीत	१४
३.२.२	देउसी र भैली (तिहारमा गाइने)	१५
३.३	संस्कार गीत	१६
३.३.१	रत्यौली गीत	१६
३.४	बाह्रमासे गीत	१७
३.४.१	सेलो गीत (तामाङ जातिमा प्रचलित)	१७
३.४.२	दोहोरी गीत	१८

चौथो परिच्छेद

धादिङ जिल्लाको उत्तरी भेगको लोकगीतको वर्गीकरण र विश्लेषण

४.१	विषयवस्तुका आधारमा विश्लेषण	१९
	४.१.१ सामाजिक सांस्कृतिक विषयमा आधारित	१९
	४.१.२ धार्मिक एवम् पौराणिक विषयमा आधारित	२०
	४.१.३ चाडपर्वसम्बन्धी विषयमा आधारित	२१
	४.१.४ श्रमसम्बन्धी विषयमा आधारित	२२
	४.१.५ प्रकृतिसम्बन्धी वर्णनमा आधारित	२२
४.२	सहभागिताका आधारमा विश्लेषण	२३
	४.२.१ एकल गीत	२३
	४.२.२ दोहोरी गीत	२३
	४.२.३ समूह गीत	२४
४.३	लय वा भाकाका आधारमा विश्लेषण	२४
	४.३.१ तीजको लय	२४
	४.३.२ भ्याउरे लय	२५
	४.३.३ रोपाइँ गीतको लय	२५
	४.३.४ बाल गीतको लय	२६
	४.३.५ भैली लय	२६
४.४	प्रकार्यका आधारमा	२६
	४.४.१ सामान्य गीत	२६
	४.४.२ विशेष गीत	२७
४.५	सङ्गीतात्मकताका आधारमा विश्लेषण	३०
	४.५.१ गेय गीत	३०
	४.५.२ वाद्य गीत	३०
	४.५.३ नृत्य गीत	३१

पाँचौँ परिच्छेद

सारांश तथा निष्कर्ष

५.१	सारांश	३३
५.२	निष्कर्ष	३३

परिशिष्ट

सन्दर्भसूची